Через вісімдесят років у Шумейковому

відтворили трагічні події 1941-го, вшанували полеглих захисників Вітчизни

Олександр МОСКАЛЕНКО
Журналіст

СОТНІ машин, тисячі людей приїхали 19 вересня в урочище Шумейкове. Того дня тут відбувалися заходи, приурочені до вісімдесятих роковин однієї із трагічних сторінок Другої світової війни – загибелі штабу Південно-Західного фронту. Трапилося це рівно 80 років тому. Саме тоді прийняв свій останній бій і командуючий фронтом генерал-полковник Михайло Кирпонос.

Не забувати, щоб не повторили...

ВІДТВОРИТИ події 80-річної давнини цьогоріч до Шумейкового приїхали з усієї України десятки активістів з 20 військово-історичних клубів. Географія дуже широка. Це – Хмельницький, Одеса, Харків, Дніпро, Кропивницький, Київ, Кам'янське, Запоріжжя...

Додам, що такий масштабний захід уперше випало проводити Сенчанській громаді, на балансі якої тепер перебуває меморіальний комплекс у Шумейковому. І висловлю загальну думку, що сенчани зі своїм завданням справилися успішно.

– Ми ще вчимося, – зізналася заступник Сенчанського сільського голови Тетяна Гайдамака. – Бачимо, де потрібно допрацювати, де зробити по-іншому. Тому врахуємо це в подальшому.

Цьогорічний історико-патріотичний фестиваль «Минуле з нами» простягнувся на два дні. Спочатку, 18 вересня о 19-й годині, відбулося віче пам'яті до дня трагічних подій вересня 1941 року. Дуже хвилююче і зворушливо пройшла ця церемонія.

А наступного дня, 19 вересня, спочатку о 10-й ранку біля стели меморіального комплексу відбулося перепоховання решток двох бійців-червоноармійців, яких виявили пошуковці. Такі перезахоронення проводять тут не вперше. Бо скільки загинуло тоді захисників-воїнів, достеменно ніхто не скаже й понині.

О 12-й годині біля Вічного вогню відбувся мітинг. До присутніх звернулися голова Миргородської районної державної адміністрації Віктор Іваненко, заступник голови Миргородської районної ради Олег Карабка, голова Сенчанської сільської ради Наталія Сліпухова.

У своєму виступі вона, зокрема, наголосила:

– Урочище Шумейкове – це свята земля. Це місце рясно окроплене кров'ю. Адже саме тут 20 вересня 1941 року загинули в нерівному бою бійці і командири Південно-Західного фронту. Вони боролися до свого останнього подиху. Наш сьогоднішній обов'язок – пам'ятати і вшановувати нашу історію. На жаль, і сьогодні наша Україна має відстоювати свою незалежність і свободу. А кращі сини кладуть життя на східних рубежах нашої держави. Низький уклін їм за їхню мужність. Тож зичу миру у ваших серцях, ваших родинах, містах і селах, миру в нашій рідній Україні.

До Вічного вогню лягли квіти, а всі присутні вшанували пам'ять загиблих хвилиною мовчання.

А далі була яскрава і повчальна водночас батально-історична вистава: з «фашистами», «червоноармійцями», стрільбою холостими патронами та снарядами з гармат, мінометів, кулеметів, рушниць, пістолетів, «пораненими» і «вбитими», військовою технікою, відтвореною відповідно до періоду Другої світової.

Сотні людей знімали це дійство на смартфони, інші просто з цікавістю за всім спостерігали. Було дуже багато молоді, що важливо. Між іншим, вервечка автомашин, що припаркувалися на узбіччі поля з двох боків, розтяглася на кілька кілометрів. До того ж, і небесна канцелярія порадувала теплом, сонячною погодою. Якщо 18 вересня мало не цілий день йшов дощ, то 19-го було просто по-осінньому чудово.

Ці деталі швидше для літопису. А так це дійство краще спостерігати безпосередньо. Я запитав голову Миргородської райдержадміністрації Віктора Іваненка про реконструкцію бою.

– Це просто вражаюче, – зізнався очільник Миргородщини.

На заключному зборі, коли голова Сенчанської громади Наталія Сліпухова вручала подяки представникам військово-історичних клубів, вона зазначила, що таке історичне відтворення подій в урочищі Шумейковому під патронатом Сенчанської сільської ради планують зробити щорічним і традиційним.

І це буде правильно і щодо відвідуваності меморіального комплексу, і щодо виховання підростаючого молодшого покоління.

Нащадки Михайла Бурмістенка

БУЛИ того дня в урочищі Шумейковому люди, для яких це місце особливе. Адже саме тут 80 років тому поліг у бою член Військової ради Південно-Західного фронту Михайло Бурмістенко. Тож вклонитися та вшанувати пам'ять усіх загиблих і батька приїхав його син Віктор зі своєю родиною. Проходячи по алеї повз портрет свого батька, Віктор Михайлович зауважив, що точне його прізвище, як значиться в офіційних документах, – Бурмістенко.

У Лохвиці одна з вулиць носить його ім'я. Родина Бурмістенків проживає у Києві. Періодично відвідують урочище Шумейкове. Востаннє вони були тут кілька років тому. А реконструкцію бою побачили вперше.

Віктору Михайловичу нині 81 рік. Природно, що батька свого він не пам'ятає. Але його пам'ять свято бережуть у родині.

– Про свого батька я знаю лише зі слів матері, – розповів він. – Мати розказувала, що батько був вольовою, цілеспрямованою людиною.

Вже перед тим, як сім'ю евакуйовували до Саратова, бо гітлерівці наступали на Київ, батько заявив матері: «Я фашистам не дістануся ні живим, ні мертвим».

Фото автора.

Так воно в реальності і сталося. Бо точне місце загибелі Михайла Бурмістенка невідоме. А версії висувають різні навіть до цього часу.

Мені якось в редакцію зателефонувала одна жіночка. Відрекомендувалася – Надія Гармаш, уродженка села Червоні Луки. Це поблизу Нижньої Будаківки. Щоправда, села як такого вже майже немає.

– Ви писали в «Зорі» (лохвицька газета. – **Авт.**) щодо таємниць Шумейкового, що багато тоді людей загинуло, а хоронили їх поспіхом абияк, – почала нашу бесіду Надія. – І згадували ім'я Бурмистенка. Не знаю, так чи ні, але пригадала, як розказували старі люди про сорок перший рік, коли через Червоні Луки наші відступали з Шумейкового в бік Охтирки.

На краю нашого хутора, де тоді було 45 дворів, жила баба Турчиха. І вона натрапила на загиблого нашого. Каже: «Лежить бідненький. Волосся чорне, красиве. І чого він ішов удень, а його куля догнала!»

Казали люди, що він не простий солдат, бо на ньому був плащик. Його похоронили селяни, а після того, як звільнили село від німців у 43-му, то за могилкою доглядали дбайливо, навіть штахетом обіклали.

Але одного разу приїхала машина, розкопали ту могилку, а солдатика повезли до Лохвиці, де й поховали у братській могилі, – повідала Надія Гармаш. На жаль, розмову нашу по стаціонарному телефону щось перервало, тож деталі мені з'ясувати не вдалося.

Ось про подібні перекази я й нагадав Віктору Михайловичу в Шумейковому.

– Та яких тільки легенд не було, – зізнається мій поважний співрозмовник. – Мені навіть доказували, що є книга зібрань Леніна, на полях якої вели протокол зібрання у партизанському загоні, і що там є підпис мого батька...

Тіло його шукали кругом. Перевіряли прискіпливо і достеменно все. Бо тоді час такий був. Перевіряли по кілька разів різні версії. Але нічого не підтвердилося. Тому природно – коли немає могили, немає людини, то і версій завжди висувають багато, – розповів Віктор Михайлович, напевно, один із найстарших нащадків загиблого командного складу Південно-Західного фронту.

– Чи могла скластися по-іншому їхня доля тоді у вересні 1941-го? – запитав у Віктора Михайловича.

– Ні. Кирпонос прийняв єдино правильне рішення. Письмового наказу не було із ставки головного командування. А без нього він не міг діяти по-іншому. Розповідають, що Баграмян начебто переказував директиву ставки, але знову ж таки усно. Тут щодо Баграмяна є незрозумілі моменти, вони так і залишаться.

Але тоді, в 41-му, Кирпонос зі штабом прийняли нерівний бій і до кінця виконали свій військовий обов'язок, – завершив розмову Віктор Бурмістенко.